

A KMTG után?

VISSZHANG - LXI. évfolyam, 35. szám, 2017. szeptember 1.

Július 21-i számunkban Reményi József Tamás nyílt levelet intézett íróársaihoz, melyben határozottan bírálta a Kárpát-medencei Tehetséggondozó Nonprofit Kft. (továbbiakban: KMTG). Előretolt Helyőrség Íróakadémiájának minden hasonló intézménnyel szembeni kivételezett helyzetét, és ezen keresztül a közreműködésre felkért írók cinikus hozzáállását: „Látom, nem is olyan lassan a pénzzel együtt egyre többen elfogadjátok majd, hogy a Töletek elvett és egy bábukézből megnövelt összegeket, mindazt, amit a Ti kivéreztetett írószervezeteitől, pályázó társaitoktól, kiadóitoktól, lapjaitoktól, Töletek magatoktól zároltak, megcsapoltak, megvontak, immár megjuhászodva itt visszakaphatjátok” - írja Reményi, kérve a felkérteket, hogy személyükkel ne legalizálják a torz és aránytalan támogatást.

A Népszava július 29-i száma összeállítást közölt, amelyben Szócs Géza, aki az ÉS-ben válasz nélkül hagyta Reményi levelét, a napilap megkeresésére általánosságban reagált, mondván, „a tehetséggondozó, vagy akadémia, vagy kft., bárhogyan nevezzük, azért szúrja sokak szemét, mert az uralkodó véleményformáló centrumok, kánongyártó műhelyek, megmondó monopóliumok érdekeit sérti”.

Vita kerekedett az Élet és Irodalomban, melyben megszólalt Krusovszky Dénes (A közép széle és vége, 2017/32., aug. 11.), Grecsó Krisztián (Menekülő helyőrség, 2017/33., aug. 18.), Demény Péter (A vidor loholók, 2017/34., aug. 25.), Fehér Renátó (Mi mind ők voltunk egykor, 2017/34., aug. 25.), Kőrössi P. József (A Főnök, 2017/34., aug. 25.) és Selyem Zsuzsa (Ők majd bevédenek, 2017/34., aug. 25.).

Mostani számunkban Gaborják Ádám, Antal Nikolett és Korpa Tamás írása olvasható.

Közléseinkre felhívtuk Orbán János Dénes és Szócs Géza figyelmét véleményük megírására kérve őket.

Az elmúlt hetekben nagy érdeklődéssel figyeltem a Reményi József Tamás levelével indult párbeszédet a KMTG kapcsán itt az ÉS-ben és a közösségi oldalakon egyaránt. Reményi megszólalása, felvetése, óvása több mint elgondolkodtató, számomra leginkább az enyészet fokát jelezte. Megmondom őszintén, nem sok újat tudnék elmondani a KMTG ügyeit illetően, hiszen az elmúlt másfél évben magam is számos fórumon felszólaltam, s nálam alaposabban is feltárták az ezzel kapcsolatos problémákat, Orbán János Dénest pedig nem ismertem korábban. Nehéz ugyanakkor mit mondani, azért is, mert a KMTG-ben mentorként vagy oktatóként tevékenyen részt vesznek a fiatal írószervezetek tagjai is, akik korábban élvezhették e szervezetek előnyeit, most mégis hallgatnak az ügyben.

Mégsem lehet elégszer elmondani, mennyire káros a magyar kultúrára és kulturális intézményekre nézve a szervezet elindulása, a megalapozott szakmai koncepció hiánya, az átláthatatlan pénzügyei s az, hogyan gyarmatosítja egy teljesen zavaros, nemzetinek hazudott esztétikai ideológia alapján a magyar nyelvű irodalmi életet, azok résztvevőit és fogyasztóit egyaránt. S hogy a több mint 800 millió forintnyi összeharácsolt indulótőke jóval meghaladja az NKA kapcsolódó forrásait (csak párhuzamként, a JAK 800 000 forintot kapott legutóbb tehetséggondozó irodalmi műhelyeinek megvalósítására az NKA-tól), s ezáltal megkárosítja a teljes irodalmi intézményrendszert, mert kiszorítja, elszívja a lehetséges forrásokat. Míg a kezdet kezdetén Orbán János Dénes nagyon magára vette, ha valaki az MMA-val vont párhuzamot a belépője láttán, mára aligha kifogásolhatná, hiszen ugyanazon az úton haladnak, és a forgatókönyv sem

változott.

A KMTG tevékenységét látva önkéntelenül is felmerülnek bizonyos kérdések: vajon mi lesz a következő célpontja ennek a szervezetnek? Miután leteperték a teljes hazai irodalmi életet, nemzetközi szintekre fognak lépni? Vajon önállóan, vagy igénybe fogják venni itt is a fenntartó, bőkezű kormány segítségét? Mondjuk a Balassi Intézetbe költözve Szijjártó Péter-i taktikával rontanak a Nyugatra, hogy végre ott is megmutassák, milyen a polkorrektségtől megszabadult magyar irodalom? Vagy esetleg a gondoskodó Szócs Géza oltalmával inkább Keletre fordulnak, hogy elkészüljön az *Enumeráció* antológia azeri fordítása? Láttuk a szép summákat, de lesznek-e irodalmi díjak? Vagy életjáradék? Vagy elég lesz majd csak a Móricz-ösztöndíjat bekebelezni? Vagy csak egyik nap megjelenik a képviselőjük a bizottságban, ahogy történt az az MMA-val, s így szereznek befolyást a fiatal irodalom felett? Lesznek-e Kárpát-medencei digitális hegylakók e vidéken, akik mondjuk a DIA-val szemben (vagy helyett?) méltóbb helyet kaphatnak a panteonban? Kiadó már van. Lesz-e vajon a zordon Kárpátokat körbeölelő kiadói csoport, bolthálózat? Milyen perspektívája van egyáltalán a szervezetnek? És vajon mennyit érzékelnek ebből azok a fiatalok, akik részt vesznek ebben, akik az igazi áldozatai ennek az ügynek? És azok, akik semmit nem tudnak sem a KMTG-ről, de még a JAK-ról sem?

A fenti kérdések miatt is tartottam fontosnak Fehér Renátó gondolatait, észrevételeit múlt heti hozzászólásában: *„Szükségesnek látszik, hogy túl a tüntetések, tiltakozások és nyílt levelek pillanatnyiságán hosszú távú (kultur)politikai igényeket, terveket és radikális stratégiákat fogalmazzunk meg. [...] Stratégiákat, amelyek a finanszírozhatóság kérdésein túl a kritikai művészet és a szakmai és társadalmi szolidaritás ügyét is érintik, tehát véletlenül sem vakon restaurálnák a közös örökségünket, amit ez a rezsim egyébként is eltüntetni igyekszik.”* Az irodalmi-kulturális életnek valóban nagy szüksége lenne ezekre a stratégiákra, koncepciókra, de nem egy ember zavaros víziójára, hanem a szakemberek, szervezeti, kiadói képviselők által összeállított koncepciókra, gyakorlatokra. Különösen azért, mert ahogy Nagy Gergely is rávilágított, jelenleg a kulturális területeknek (és ide kell sorolnunk az irodalmat is) nincs politikai képviseletük, azaz nincs kulturális politika, ami a valós problémák megoldására koncentrálna (lásd *Egy kultúrpolitikai interjú, és ami nincs benne*, artportal, 2017. aug. 15.). Mert amikor a KMTG-ről beszélünk, akkor szembe kell nézni azokkal a kérdésekkel is, amelyek újból és újból a felszínre kerülnek, s ezek mielőbbi megoldása most már szükségesebbnek látszik, mint a KMTG-ről folytatott, egyoldalú párbeszéd, mert a KMTG-nek vége lesz a NER-rel együtt.

Mint például a támogatások aránytalansága és a szakmai döntések hiánya. A forráselosztás problémája még nem is újkeletű dolog, hiszen a mai napig működik életkori vagy ideológiai diszkrimináció, elég csak megnézni az írószervezetek működési keretei vagy az NKA támogatásai közti különbségeket. Legfeljebb nem annyira látványos, így kevesebbet is beszélünk erről. A probléma ettől még adott. A szakmai döntések átláthatósága alapvetően hiányzik a pénzosztó szervezeteknél, túl kell lépni azon, hogy *ki* adja be, a lényeg inkább, hogy *mit* adott be, és mennyire megvalósítható az adott projekt. Ahelyett, hogy a tűztől való távolság lenne a mértékegység. Ezen a rendszeren az sem segít, hogy mindannyian ezekre az állami forrásokra vagyunk utalva (lásd még eszkimók vs. fókák). Az irodalom itthon nem tud működni állami támogatás nélkül, de úgy sem tud működni, hogy az állam folyton ott áll a háta mögött. Civil szervezet vezetőjeként fontosnak tartom a független tevékenységet, ez pedig leginkább a más tevékenységekből származó bevételekkel lehet megvalósítani. Ehhez nemcsak az irodalom önformálására lenne szükség egy megváltozott környezetben, hanem egy megfelelő, kedvezményes adózási rendszer kiterjesztésére is.

Az irodalom alulreprezentáltságát ugyanúgy megemlíthetném. Belülről nézve az irodalom még mindig olyan hierarchikus, centralizált, értelmiségi diskurzus, amely ritkán vonul ki a maga (nagy)városi közegéből, a közvetítés jobb esetben megáll a nagyobb falvakban, a szegényebb régiókba pedig el sem jut, az oktatási rendszerben is épphogy csak poroszkál. De mit is keresne ott a kortárs irodalom, mit tudna kínálni, miközben a legtöbb esetben nem is tud mit mondani erről a környezetről vagy ennek a közegnek. Hiába vannak az írószervezeteknek sikeres kezdeményezéseik (JAK Középiskolás fokon, FISZ Írókölcsönző),

a kortárs irodalom mégis meglehetősen korlátozottan létezik, s nem lesz része a mindennapi társadalmi gyakorlatoknak, amíg az esztétikai szinteket nem képes átlépni, s egy nagyobb rendszer részeként gondolkodni. A szolidaritás hiányának felszámolása legalábbis minimális cél lehetne. Alighanem a tehetséggondozást lokális szinten kell elgondolni, ahogy tették azt például a Független Mentorhálózat képviselői, akik nem a források felől, hanem a szakmai koncepció felől gondolták el a tevékenységüket, s az önszerveződés útján jött létre a hálózat. A jövőben ezek az önszerveződő mikroközösségek és projektek jelenthetik majd a támaszt is az írószervezetek számára.

A sort még hosszan lehetne folytatni, de amíg ezek a kérdések, problémák nincsenek tisztázva és megválaszolva, addig nem nagyon lépünk tovább, csak állunk majd az időben.

(A szerző a JAK elnöke)